

Sygn. akt II Ca 1348/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 maja 2015 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Agnieszka Bednarek - Moraś (spr.)
Sędziowie:	SSO Agnieszka Tarasiuk - Tkaczuk SSR del. Anna Dulcka
Protokolant:	sekr. sądowy Małgorzata Idzikowska-Chrzęszczewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 maja 2015 roku w S.

sprawy z powództwa **L. M. i M. M.**

przeciwko (...) **Bank Spółce Akcyjnej w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez powodów od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie z dnia 10 lipca 2014 roku, sygn. akt I C 1028/13

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powodów L. M. i M. M. na rzecz pozwanego (...) Bank Spółki Akcyjnej w W. kwotę 90 (dziewięćdziesiąt) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

Sygn. akt II Ca 1348/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 10 lipca 2014 r. Sąd Rejonowy Szczecin- Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie oddalił powództwo L. M. i M. M. przeciwko (...) Bank Spółce Akcyjnej w W. (pkt. 1) oraz zasądził od powodów solidarnie na rzecz pozwanego kwotę 195 zł.

Sąd Rejonowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach i rozważaniach.

W dniu 5.06.2008r. powodowie L. M. i M. M. zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bank Spółką Akcyjną w K. umowę kredytu hipotecznego. W § 4 umowy powodowie wyrazili zgodę na uczestnictwo w programie Dom BankAssurance w ramach ubezpieczeń: ubezpieczenia spłaty kredytu na wypadek śmierci lub trwałej niezdolności do pracy, i ubezpieczenie nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych zawarte w (...) S.A. W § 19 umowy powodowie wyrazili zgodę, aby wszelkie koszty i opłaty związane z programem DOM BankAssurance w trakcie

uczestnictwa w programie były doliczane do kwoty kredytu w trybie podwyższenia bieżącego salda kredytowego a w przypadku ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych do raty spłaty.

Zgodnie z regulaminem kredytu hipotecznego obowiązującym u poprzednika pozwanego w dacie zawierania z pozwanymi umowy kredytu hipotecznego tj. w dniu 5.06.2008r., to kredytobiorca w całym okresie kredytowania ponosi koszty ustanawiania, utrzymywania oraz odnawiania zabezpieczeń. Nadto obowiązkowym zabezpieczeniem spłaty kredytu była cesja wierzytelności z ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych, z umowy ubezpieczenia od ryzyka utraty wartości nieruchomości.

Zgodnie z warunkami umowy grupowego ubezpieczenia na życie kredytobiorców TU na Życie (...) w razie zajścia zdarzenia objętego ochroną ubezpieczeniową towarzystwo wypłaca należne świadczenie uprawnionemu. Do zapłaty składki towarzystwu obowiązany był ubezpieczający tj. bank. W deklaracji zgody na objęcie ochroną ubezpieczeniową w zakresie ubezpieczenia od wartości nieruchomości powodowie wskazali, że w razie wypłaty odszkodowania uprawnionym do jego otrzymania był bank, z którym zawarli umowę kredytu hipotecznego. Tak samo uczynili powodowie w deklaracji dotyczącej ubezpieczenia nieruchomości.

Wyrokiem z dnia 11.10.2010r. Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone i nakazał pozwanemu bankowi zaniechanie stosowania w umowach z konsumentami postanowień wzorca m.in. o treści: „Kredytobiorca wyraża zgodę, aby wszystkie opłaty i związane z Programem (...) w trakcie uczestnictwa w Programie, były doliczane do kwoty kredytu w trybie podwyższenia bieżącego salda kredytowego, a w przypadku ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych do raty kredytu. Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 14.11.2011r. oddalono apelację pozwanego w tej części.

Pismem z dnia 18.08.2012r. powodowie złożyli oświadczenie, że rezygnują z ubezpieczeń DOM BankAssurance z wyłączeniem ubezpieczenia nieruchomości.

Pismem z dnia 22.08.2012r. pozwany poinformował powodów, że przesłana przez nich rezygnacja została przyjęta z dniem 17.08.2012r. ze skutkiem na koniec bieżącego okresu tj. 16.06.2013r.

Pismem z dnia 14.12.2012r. powodowie za pośrednictwem zawodowego pełnomocnika wezwali pozwanego do zwrotu bezpodstawnie pobranych odsetek z tytułu uczestnictwa w programie DOM Bank (...) począwszy od drugiego roku obowiązywania umowy wraz z ustawowymi odsetkami z tytułu opóźnienia w płatności liczonymi od dnia następnego po terminie płatności kosztów tego ubezpieczenia lub każdej raty kredytu zawierającej kwotę tych odsetek lub jej część w terminie 7 dni.

Pozwany przekazał TU na Życie (...) w związku z zawartą umową kredytu z dnia 5.06.2008r. następujące kwoty tytułem składek należnych od L. M. za okres od 17.06.2008r. do 16.06.2012r. w łącznej kwocie 45432,99 zł i od M. M. za okres od 17.06.2008r. do 16.06.2012r. w łącznej kwocie 45432,99 zł. Z tej kwoty w okresie trwania ubezpieczenia tj. do dnia 16.06.2012r. powodowie nie zapłacili składek w łącznej kwocie 22997,90 CHF (69852,19 PLN).

Powodowie złożyli do Sądu Rejonowego dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie wniosek o zawiązanie do próby ugodowej w sprawie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w toku wykonywania zawartej przez strony umowy kredytu nr (...) tytułem opłat za ubezpieczenie w łącznej kwocie 22523,56 CHF i zwrotu nienależnie pobranych odsetek w toku wykonywania zawartej przez strony umowy kredytu nr (...) w okresie od czerwca 2008r. do września 2012r. od kwot składek ubezpieczenia, które były bezprawnie doliczane do łącznej kwoty salda kapitału. Strony nie doszły do porozumienia.

Pismami z dnia 30.05.2014r. skierowanymi do każdego z powodów pozwany poinformował o wyksięgowaniu w dniu 2.07.2012r. z salda kapitału kredytu wszystkich doliczonych składek z tytułu ubezpieczenia spłaty kredytu na skutek śmierci lub trwałej niezdolności do pracy oraz, że łącznie doliczone do salda kredytu składki z tytułu ubezpieczenia na życie wyniosły 22997,90 CHF (69852,19 PLN) i wezwał powodów do zapłaty tej kwoty pomniejszonej o równowartość kwoty 301,45 CHF stanowiącej nadpłacone odsetki naliczone w związku z doliczeniem do salda kredytu składek

ubezpieczeniowych w okresie od listopada 2012r. do 2.07.2013r. i poinformował, że w tym zakresie dokonuje potrącenia wierzytelności banku z ww. tytułu z roszczeniem powodów zgłoszonym w postępowaniu toczącym się przed Sądem Rejonowym Szczecin – P. i Zachód w sprawie o sygn. akt IC 1028/13. Pismo podpisane zostało przez dwóch prokurentów, uprawnionych do składania oświadczeń w imieniu pozwanego.

Jako podstawę prawną żądania powodów Sąd Rejonowy przyjął art. 410 § 2 k.c. Powodowie dochodzili w niniejszym postępowaniu zapłaty kwoty 870 zł tytułem nienależnie naliczonych odsetek w związku z doliczeniem do raty kredytu składki ubezpieczeniowej oraz kwoty 130 zł tytułem nienależnie pobranych od powodów składek na ubezpieczenie w związku z uczestnictwem przez nich w programie DOM BankAssurance. Poza sporem pozostawał fakt uznania w prawomocnym wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 11.10.2010r. za niedozwolone i nakazania zaniechania stosowania przez (...) Bank Spółkę Akcyjną w W. wzorca umowy o treści „Kredytobiorca wyraża zgodę, aby wszystkie opłaty i związane z Programem (...) w trakcie uczestnictwa w Programie, były doliczane do kwoty kredytu w trybie podwyższenia bieżącego salda kredytowego, a w przypadku ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych do raty kredytu”. Pozwany bank przyznał, że tytułem odsetek od nienależnie doliczonych do rat kredytu składek na ubezpieczenie należy się powodom oprócz wypłaconej już sumy 3.006,45 zł, kwota 1.119,45 zł i zaprzeczył, by zasadne było żądanie zapłaty kwoty 130 zł tytułem nienależnie pobranych składek na ubezpieczenie.

W ocenie Sądu Rejonowego w związku z treścią wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 14.07.2011r. rozstrzygającego apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 11.10.2010r., postanowienie umowy kredytu z dnia 5.06.2008r. zawartej pomiędzy powodami a poprzednikiem prawnym pozwanego na mocy, którego, powodowie wyrazili zgodę na doliczenie składki ubezpieczenia do kapitału kredytu uznać należy, zgodnie z treścią przepisu art. 385¹ § 1 k.c. za bezskuteczne, tj. niewiążące ich, stąd kwoty, którymi obciążono powodów w związku z tym zapisem w zakresie w jakim pozwany bank naliczył odsetki od kwot stanowiących składki na ubezpieczenie są świadczeniem nienależnym, podlegającym zwrotowi. Zdaniem Sądu Rejonowego przyjąć należy, że odpadła podstawa świadczenia, które powodowie spełnili.

Sąd I instancji podzielił pogląd pozwanego, że w okresie, w którym powodowie uczestniczyli w programie DOM BankAssurance powinni oni uiścić należne składki, co wynika z regulaminem kredytu hipotecznego obowiązującego w dacie zawierania z pozwanymi umowy kredytu hipotecznego 5.06.2008r. – złożonego w niniejszej sprawie przez powodów – zgodnie, z którym to kredytobiorca w całym okresie kredytowania ponosi koszty ustanawiania, utrzymywania oraz odnawiania zabezpieczeń. Wprawdzie z treści warunków umowy grupowego ubezpieczenia na życie kredytobiorców TU na (...) S.A. wynika, że do zapłaty składki zobowiązany jest ubezpieczający tj. w tym przypadku pozwany bank, jednak zapis ten dotyczy jedynie obowiązku zapłaty składki wobec ubezpieczyciela. Natomiast w regulaminie kredytu hipotecznego, będącego częścią umowy kredytu strony uzgodniły, że to kredytobiorcy będą ponosić koszty składek, które miały być uiszczane w związku z ich uczestnictwem w programie DOM BankAssurance. W ocenie sądu uznanie za niedozwolony wskazanego wyżej wzorca umowy stosowanego przez pozwanego i jego poprzednika nie oznacza automatycznie, że powodowie nie mieli obowiązku pokrycia kosztów składek ubezpieczeniowych związanych z ich udziałem w okresie do 16.06.2012r., co nie było przez powodów kwestionowane, w programie DOM BankAssurance. Sąd Rejonowy nie podzielił argumentacji powodów, iż jedynie bank czerpał korzyści z zawartej umowy ubezpieczenia, gdyż był wskazany jako uprawniony do odbioru świadczenia w razie zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego. Kwota ta bowiem zostałaby zaliczona na poczet spłaty zaciągniętego przez nich kredytu, pomniejszyłaby zatem ich zobowiązanie wobec pozwanego banku. Stąd żądanie zwrotu kwoty 130 zł tytułem nienależnie pobranych składek na ubezpieczenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Zdaniem Sądu Rejonowego także żądanie zapłaty kwoty 870 zł podlegało oddaleniu, z uwagi na skuteczne dokonanie przez pozwanego pismami z dnia 30.05.2014r., skierowanymi do każdego z powodów tj. przed zamknięciem rozprawy, potrącenia tej należności z przysługującą mu wobec powodów wierzytelnością w kwocie 22.997,90 CHF z tytułu uiszczonych za powodów składek ubezpieczeniowych za okres trwania umowy ubezpieczenia tj. do dnia 16.06.2012r. Oświadczenia z dnia 30.05.2014r., na które powołuje się pozwany zostały podpisane przez osoby uprawnione do

działania w imieniu pozwanego, co przez powodów nie było kwestionowane. Powodowie nie wskazali również, że nie otrzymali tego pisma. Nie kwestionowali także wysokości składek uiszczonych przez pozwanego bank. Stąd w ocenie Sądu Rejonowego na chwilę zamknięcia rozprawy roszczenie powodów w zakresie żądania zapłaty kwoty 870 zł nie istniało w związku ze skutecznie dokonanym przez pozwanego potrąceniem.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Powodowie przegrali spór, zatem winni zwrócić pozwanemu poniesione przez niego koszty procesu, które stanowi wynagrodzenie zawodowego pełnomocnika ustalone na podstawie przepisu § 6 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2005r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity DZ.U. z 2013r. poz. 490) w kwocie 180zł i koszt opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł.

Apelację od wyroku złożyli powodowie i zaskarżając wyrok w całości, wnosząc o rozpoznanie przez sąd drugiej instancji postanowienia sądu o przyjęciu pisma procesowego pozwanej z dnia 15 maja 2014 roku; zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa; zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów kosztów procesu za postępowanie przed sądem drugiej instancji.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucono:

- 1) naruszenie prawa materialnego w postaci art. 6 k.c. poprzez przyjęcie, że pozwana udowodniła, że przysługuje jej wymagalna i nadająca się do potrącenia wierzytelność w stosunku do powodów, pozwana udowodniła fakt dokonania potrącenia
- 2) Naruszenie prawa materialnego w postaci art. 89 k.c. w związku z art. 499 k.c. poprzez ich błędną interpretację i niewłaściwe zastosowanie
- 3) Naruszenie prawa materialnego w postaci art. 353¹ k.c. w związku z § 3 ust. 1-7, § 4, § 17 ust. 1-2 i § 19 ust. 1-6 Umowy (...) nr (...) przez ich niewłaściwą interpretację i zastosowanie;
- 4) Naruszenie prawa materialnego w postaci art. 502 k.c. przez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy zgłaszana przez pozwaną do potrącenia wierzytelność była przedawniona;
- 5) Naruszenie prawa materialnego w postaci art. 505 pkt 3 k.c. poprzez jego błędną interpretację i niewłaściwe zastosowanie polegająca na przyjęciu, że dopuszczalne jest umorzenie poprzez potrącenie wierzytelności konsumenta w stosunku do przedsiębiorcy wynikającej ze stosowania przez tego przedsiębiorcę niedozwolonych postanowień umownych;
- 6) Naruszenie art. 498 § 1 k.c. przez jego błędne zastosowanie i niewłaściwą interpretację;
- 7) Naruszenie art. 207 § 6 k.p.c. poprzez umożliwienie przez sąd pełnomocnikowi pozwanego złożenia pisma datowanego na 15 maja 2014 roku, mimo że podnoszone w nim twierdzenia były spóźnione;
- 8) Naruszenie prawa procesowego w postaci art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego bez uwzględnienia zasad logiki i doświadczenia życiowego, które skutkowało szeregiem błędów w ustaleniach faktycznych, a w szczególności tego, że strony ustaliły, iż powodowie będą ponosić koszty uczestnictwa w Programie DOM Bank (...), pozwanej przysługuje wierzytelność w stosunku do powodów nadająca się do potrącenia, pozwana dokonała potrącenia.

W uzasadnieniu podniesiono, że pozwana nigdy nie ponosiła, a tym bardziej nie doliczała do salda kredytu, kosztów ubezpieczeń. Do salda kredytu doliczane były tylko składki na ubezpieczenia w ramach Programu DOM Bank (...). Tym samym pozwana nie mogła mieć wierzytelności w stosunku do powodów, a w konsekwencji czego także dokonać potrącenia. Z twierdzeń pozwanej i przedstawionych przez nią dowodów nie da się w sposób nie budzący

wątpliwości wywnioskować, czy wierzytelność zgłaszana do potrącenia wynika z rzekomo nadpłaconych składek z tytułu ubezpieczeń wymienionych w § 3 umowy kredytowej czy § 4 umowy kredytowej.

Ponadto wskazano, że oświadczenie o potrąceniu zostało złożone z warunkiem zawieszającym w postaci uwzględnienia powództwa przez sąd, co z kolei oznacza, że oświadczenie pozwanej z 30 maja 2014 roku nie mogło prowadzić do oddalenia powództwa, gdyż do umorzenia wierzytelności powodów - nawet, gdyby istniała wierzytelność pozwanej - nie mogło dojść.

Zdaniem skarżącego Sąd Rejonowy dokonał wadliwej interpretacji umowy, ponieważ wskazane przez sąd postanowienie regulaminu kredytowego, które w ocenie sądu stanowiło podstawę prawną żądania przez pozwaną zapłaty od powodów składek na ubezpieczenie DOM Bank (...), a i potrącenia, nie dotyczyły programu wzajemnych rozliczeń stron z tytułu opłat za uczestnictwo powodów w programie DOM Bank (...). Tym samym postanowienia te nie mogą stanowić podstawy prawnej roszczeń pozwanej w stosunku do powodów o zapłatę składek zapłaconych przez pozwaną z tytułu uczestnictwa powodów w Programie DOM Bank (...).

Dalej apelujący zauważył, że nawet zakładając, że pozwana zapłaciła składkę równo po upływie 12 miesięcy ubezpieczenia, co jest mało prawdopodobne, gdyż z zasady składkę płaci się z góry i brak jest dowodu przeciwnego, to ewentualna wierzytelność pozwanej związana z prowadzoną przez nią działalnością gospodarczą przedawniłaby się najpóźniej z dniem 5 czerwca 2012 roku, a więc zanim powstał stan wymagalności wierzytelności powodów, który określa upływ terminu wskazanego w wezwaniu do zapłaty pełnomocnika powodów z października 2012 roku. Skoro więc w chwili, gdy powodowie wezwali pozwaną do zapłaty rzekoma wierzytelność byłaby już z pewnością przedawniona, pozwana nie mogła jej skutecznie potrącić, gdyż sprzeciwiała się temu norma art. 502 k.p.c.

Wskazano również na niedopuszczalność dokonania jednostronnie potrącenia przez którąkolwiek ze stron, gdyż charakter roszczeń powodów jest deliktowy, a nie kontraktowy.

Pełnomocnik powodów zarzucił, że na rozprawie w dniu 25 maja 2014 roku sąd dopuścił pismo pełnomocnika pozwanego, które było datowane na 15 maja 2014 roku. Pismo to było spóźnione i doprowadziło do zwłoki w rozpoznaniu sprawy, zostało również złożone bez zobowiązania sądu w związku z czym sąd winien pismo zwrócić. Pełnomocnik powoda zgłosił zastrzeżenie w trybie art. 162 k.p.c.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie w całości i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanej kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym, w tym kosztów zastępstwa procesowego w tym postępowaniu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja powodów okazała się nieuzasadniona.

Tytułem wstępu należy wskazać, iż prawidłowe rozstrzygnięcie każdej sprawy uzależnione jest od spełnienia przez Sąd meriti dwóch naczelnych obowiązków procesowych, tj. przeprowadzenia postępowania dowodowego w sposób określony przepisami oraz dokonania wszechstronnej oceny całokształtu ujawnionych okoliczności. Rozstrzygnięcie to winno również znajdować oparcie w przepisach prawa materialnego adekwatnych do poczynionych ustaleń faktycznych. Postępowanie apelacyjne zaś, na co wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy, choć jest postępowaniem odwoławczym, stanowi kontynuację postępowania przeprowadzonego przez Sąd I instancji. Jest ono jednocześnie postępowaniem odwoławczym i kontrolnym oraz rozpoznawczym. Oznacza to, że Sąd Odwoławczy ma pełną swobodę jurysdykcyjną, ograniczoną jedynie granicami zaskarżenia. Podkreślić też należy, że Sąd ten nie może poprzestać jedynie na ustosunkowaniu się do zarzutów apelacyjnych. Merytoryczny bowiem charakter orzekania Sądu II instancji polega na tym, że ma on obowiązek poczynić własne ustalenia i ocenić je samodzielnie z punktu widzenia prawa materialnego, a więc dokonać subsumcji. Z tego też względu Sąd ten może, a jeżeli je dostrzeże – powinien, naprawić wszystkie stwierdzone w postępowaniu apelacyjnym naruszenia prawa materialnego popełnione przez Sąd I instancji i to niezależnie od tego, czy zostały one podniesione w apelacji, jeśli tylko mieszczą się w granicach zaskarżenia (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13.04.2000 r., III CKN 812/98 i in.).

W niniejszej sprawie powodowie zaskarżyli orzeczenie Sądu I instancji w całości, zakreślając w ten sposób granice zaskarżenia.

Zdaniem Sądu Odwoławczego, Sąd I instancji przeprowadził postępowanie dowodowe w zakresie wystarczającym, by po dokonaniu uzupełnienia opartego na zebranych już materiale dowodowym oraz zgodnych twierdzeniach stron, poczynić ustalenia faktyczne mające wpływ na zastosowanie przepisów prawa materialnego.

Odnosząc się do zarzutów apelacji stwierdzić należy, iż zdaniem Sądu Odwoławczego, Sąd I instancji zgromadzone w sprawie dowody poddał wszechstronnej, wnikliwej ocenie, ustalając prawidłowo stan faktyczny sprawy. Ocena dowodów przeprowadzona przez Sąd Rejonowy, zdaniem Sądu Okręgowego, odpowiada wymogom stawianym przez przepis art. 233 § 1 k.p.c., uwzględnia cały zgromadzony w sprawie materiał dowodowy i tym samym pozostaje pod ochroną wynikającą z powołanego przepisu. Nie nosi ona cech dowolności, szczegółowo odnosi się przeprowadzonych w sprawie dowodów. W tym stanie rzeczy zarzuty powodów dotyczące naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. nie zasługiwały na uwzględnienie.

Podkreślić przy tym należy, że skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd przepisu art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem może być jedynie przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie o innej niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu. W niniejszej sprawie powodowie nie wykazali, by Sąd I instancji naruszył powołane zasady logiki lub doświadczenia życiowego, jedynie wdali się w polemikę z oceną dokonaną przez ten Sąd. Nadto podnieść należy, iż Sąd I instancji w sposób wystarczający i przekonujący uzasadnił, dlaczego przyznał walor wiarygodności wskazanym przez siebie dowodom. Nie sposób dostrzec w treści uzasadnienia argumentów nielogicznych, sprzecznych z zasadami doświadczenia życiowego, czy będących przejawem niekonsekwencji Sądu. Dlatego też brak podstaw do uznania, iż Sąd Okręgowy dokonał oceny materiału dowodowego w sposób dowolny.

Jak zarzucali apelujący, ich zdaniem naruszenie przepisu art. 233 § 1 k.p.c., a także art. 6 k.c. poprzez dokonanie dowolnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego bez uwzględnienia zasad logiki i doświadczenia życiowego, które skutkowało szeregiem błędów w ustaleniach faktycznych, w szczególności przez przyjęcie, że strony ustaliły, iż powodowie będą ponosić koszty uczestnictwa w Programie DOM Bank (...), przez co pozwanej przysługuje wierzytelność w stosunku do powodów nadająca się do potrącenia oraz że pozwana udowodniła fakt dokonania potrącenia.

Ze stanowiskiem takim nie można się zgodzić, albowiem pozostaje ono w całkowitym oderwaniu od treści kontraktu zawartego przez strony. Sąd Okręgowy wskazuje na treść zapisów zawartych w umowie kredytowej z dnia 5 czerwca 2008 r. w szczególności w § 17 ust., z którego wynika, że kredytobiorcy zobowiązali się w całym okresie kredytowania ponosić koszty ustanawiania, utrzymywania oraz odnawiania zabezpieczeń (k. 17). Postanowienie to należy powiązać z § 3 pkt 3 i 6 umowy, w myśl którego zabezpieczeniem spłaty kredytu jest m.in. cesja na rzecz banku wierzytelności z tytułu umowy ubezpieczenia nieruchomości od ognia, powodzi i innych zdarzeń losowych oraz ubezpieczenie spłaty kredytu na wypadek śmierci lub trwałej niezdolności do pracy w TU na (...) S.A. przez okres pierwszego roku kredytowania. Powyższe potwierdza również treść § 2 pkt 1 podpkt d, w którym strony umowy postanowiły, że kredyt jest przeznaczony w części dotyczącej kwoty 21 805,78 zł na pokrycie składek ubezpieczeniowych, o których mowa w § 4 ust. 1. Natomiast we wspomnianym wyżej § 4 kredytobiorcy wyrazili zgodę na uczestnictwo w programie (...) w ramach ubezpieczeń: ubezpieczenie spłaty kredytu na wypadek śmierci lub trwałej niezdolności do pracy za składką 21.013,78 zł oraz ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych w (...) S.A. 792 zł.

Podkreślić należy również, iż jak wynika z § 19 umowy uczestnictwo w programie DOM BankAssurance było dobrowolne. Kredytobiorca w każdym momencie trwania ochrony ubezpieczeniowej mógł zrezygnować z ubezpieczenia ze skutkiem na ostatni dzień okresu, za który została uiszczona składka. Kredytobiorcy wyrazili zgodę, aby wszystkie koszty i opłaty związane z programem DOM BankAssurance w trakcie uczestnictwa w programie,

były doliczane do kwoty kredytu w trybie podwyższenia bieżącego salda kredytowego, a w przypadku ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych do raty spłaty.

Powyższe ustalenia, zdaniem Sądu, jednoznacznie wskazują na to, iż to kredytobiorcy przystępując do umowy ubezpieczenia zawartej przez Bank z Towarzystwem ubezpieczeń na ich rzecz zobowiązali się ponosić ciężar składek ubezpieczeniowych, a Bank był jedynie płatnikiem składek i uzyskiwał zgodnie z umową prawo do obciążenia nimi kredytobiorców. Podnieść również należy, iż powodowie przystąpili do ubezpieczenia dobrowolnie i po 4 latach skorzystali z prawa rozwiązania umowy nie kwestionując ani jej ważności, ani też wysokości ponoszonych z tego tytułu składek.

Sąd Okręgowy podnosi, że strony umowy zgodnie z przepisem art. 353¹ k.c. mogły ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. W świetle okoliczności niniejszej sprawy podkreślić należy, iż tylko jedno z powołanych powyżej postanowień umownych uznane zostało w umowach z konsumentami za niedozwolone, a mianowicie to, że kredytobiorca wyraża zgodę, aby wszystkie opłaty i związane z Programem (...) w trakcie uczestnictwa w Programie, były doliczane do kwoty kredytu w trybie podwyższenia bieżącego salda kredytowego, a w przypadku ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych do raty kredytu. Postanowienie to prowadziło bowiem do sytuacji, w której konsument obowiązany jest na mocy przedmiotowego postanowienia ponosić koszty ubezpieczenia kredytu, które doliczane są do salda kredytu i poprzez to powiększają zadłużenie konsumenta ponad jego zobowiązanie wynikające z treści umowy kredytowej, gdyż doliczenie składki ubezpieczeniowej do salda kredytu powoduje naliczenie odsetek kredytowych także od kwoty tej składki. W ten sposób bank uzyskuje nienależną korzyść kosztem konsumenta, która nie była indywidualnie ustalona. Sama zasada, iż koszt poniesienia składki winien ponosić kredytobiorca nie została uznana za niedozwoloną i naruszającą prawa konsumenta.

Wobec powyższego Sąd Odwoławczy podzielił przeprowadzoną przez Sąd I instancji ocenę zgromadzonych w sprawie dowodów, tym samym zaakceptował poczynione w oparciu o te oceny ustalenia faktyczne oraz rozważania prawne uznając je za własne, bez ich ponownego przytaczania.

Uznając zatem ważność powołanych powyżej postanowień umownych co do osób zobowiązanych do zapłaty składki Sąd uznał, iż żądanie powodów, aby pozwany zwrócił im kwotę 130 zł tytułem uiszczonych składek nie znajduje uzasadnienia w przepisach prawa, zapłata tej kwoty stanowiła bowiem spełnienie ciężącego na niech zobowiązania.

Wskazać należy, iż w pozostałym zakresie, co do kwoty 870 złotych, której powodowie domagali się jako zwrotu pozostałej części nienależnie pobranych odsetek naliczonych przez pozwanego od składek ubezpieczeniowych na podstawie nieważnego postanowienia umownego, zostało ono przyznane przez pozwanego zarówno co do zasady, jak i co do wysokości.

W tym zakresie pozwany zgłosił jednak zarzut potrącenia powyższej kwoty z należnymi mu składkami z tytułu uczestnictwa powodów w programie (...) w ramach ubezpieczeń: ubezpieczenie spłaty kredytu na wypadek śmierci lub trwałej niezdolności do pracy oraz ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych w (...) S.A.

Fakt, iż obowiązek ponoszenia składek spoczywał na powodach wyjaśniony został powyżej. Natomiast terminy i wysokość uiszczonych przez pozwanego na rzecz ubezpieczyciela składek ubezpieczeniowych do umowy kredytu nr (...) zawartej przez M. M. I L. M. z Genin (...) Bank – wynika wprost z informacji Towarzystwa (...) S.A. z dnia 13 stycznia 2014 r. znajdującego się na karcie 120 akt.

Za ubezpieczonego L. M. uiszczono odpowiednio:

za okres ubezpieczenia	wysokość składki	termin przekazania składki
------------------------	------------------	----------------------------

2008.06.17-2009.06.16	10.506,89 zł	31.07.2008
2009.06.17-2010.06.16	8.207,99 zł	31.07.2009
2010.06.17-2011.06.16	8.139,50 zł	31.08.2010
2011.06.17-2012.06.16	9.044,16 zł	31.08.2011
2012.06.17-2013.06.16	9.534,45 zł	31.08.2012

Nadto za ubezpieczoną M. M. uiszczono:

za okres ubezpieczenia	wysokość składki	termin przekazania składki
2008.06.17-2009.06.16	10.506,89 zł	31.07.2008
2009.06.17-2010.06.16	8.207,99 zł	31.07.2009
2010.06.17-2011.06.16	8.139,50 zł	31.08.2010
2011.06.17-2012.06.16	9.044,16 zł	31.08.2011
2012.06.17-2013.06.16	9.534,45 zł	31.08.2012

Dowód z tego dokumentu nie został przez powodów w żaden sposób zakwestionowany, pochodzi od osoby trzeciej, dlatego też brak podstaw by odmówić mu wiary.

Oświadczenie materialnoprawne w przedmiocie potrącenie zostało złożone obojgu powodom w pismach z dnia 30 maja 2014 r. podpisanych przez osoby należycie do tego umocowane. W treści tego pisma dokładnie wskazano wysokość obu wierzytelności, które mają podlegać na skutek potrącenia umorzeniu. Nadto oświadczenie to, wbrew twierdzeniom powodów, ma jednoznaczną i stanowczą treść, zawiera oświadczenie, że bank dokonuje potrącenia wierzytelności banku z ww. tytułu z roszczeniem powodów zgłoszonym w postępowaniu toczącym się przed Sądem Rejonowym Szczecin – P. i Zachód w sprawie o sygn. akt IC 1028/13, nie zostało złożone warunkowo. Poza sporem jest przy tym, iż oświadczenie to doszło do wiadomości powodów.

W myśl art. 498 k.c., gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym (§ 1). Wskutek potrącenia obie wierzytelności umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej (§ 2). Przy tym ustawodawca w dyspozycji art. 499 k.c. przewidział, iż

potrącenia dokonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie. Oświadczenie ma moc wsteczną od chwili, kiedy potrącenie stało się możliwe.

Zauważenia wymaga, iż oświadczenie o potrąceniu jest czynnością materialnoprawną powodującą - w razie wystąpienia przesłanek określonych w art. 498 § 1 k.c. - odpowiednie umorzenie wzajemnych wierzytelności do wysokości wierzytelności niższej, od chwili kiedy potrącenie stało się możliwe. Zgodnie z regulującymi potrącenie przepisami kodeksu cywilnego, oświadczenie o potrąceniu może być złożone - w okresie trwania fazy kompensacyjnej - w każdym czasie, zarówno przed, jak i po wszczęciu postępowania sądowego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 10 kwietnia 2014 r., I ACa 1241/13, LEX nr 1458928). Oświadczenie o potrąceniu stanowi zatem materialnoprawną podstawę zarzutu potrącenia i staje się skuteczne dopiero z chwilą, gdy doszło do wierzytela wzajemnego w taki sposób, że mógł się on zapoznać z jego treścią (art. 61 k.c.). Z kolei zarzut potrącenia jest czynnością procesową. Jego podniesienie w postępowaniu sądowym oznacza powołanie się na fakt dokonania potrącenia i wynikające stąd skutki. Jest to tak naprawdę zarzut nieistnienia, umorzenia lub wygaśnięcia wierzytelności powoda.

W kontekście powyższych rozważań stwierdzić należy, iż strona pozwana dokonała potrącenia własnej wierzytelności pieniężnej z wierzytelnością dochodzącą pozwem w formie przewidzianej przepisami prawa.

W przedmiotowej sprawie powodowie zarzucali jednak, iż przedstawiona do potrącenia wierzytelność powoda uległa przedawnieniu oraz że nie można dokonać skutecznie potrącenia, gdyż ich wierzytelność wynika z czynu niedozwolonego.

Odnosząc się do tych zarzutów stwierdzić należy, iż z przepisu art. 502 k.c. wynika, że wierzytelność przedawniona może być potrącona, jeżeli w chwili, gdy potrącenie stało się możliwe, przedawnienie jeszcze nie nastąpiło. Natomiast przepis art. 505 k.c. stanowi, że nie mogą być umorzone przez potrącenie: wierzytelności nieulegające zajęciu; wierzytelności dostarczenie środków utrzymania, wierzytelności wynikające z czynów niedozwolonych oraz wierzytelności, co do których potrącenie jest wyłączone przez przepisy szczególne.

Odnosząc się do zarzutu przedawnienia wskazać należy, iż wierzytelności pozwanego nie sposób uznać za przedawnioną skoro potrąceniu ma podlegać należna powodowi kwota 830 zł, zaś pozwany uiszczył za każdego z powodów kwoty znacznie wyższe; w tym po 9.534,45 zł w dniu 31 sierpnia 2012r. oraz po 9.044,16 zł w dniu 31 sierpnia 2011r. Błędne jest bowiem założenie powodów, iż wszystkie składki uiszczone zostały przy zawarciu umowy w 2008 roku, składki te bowiem płacone były zgodnie z umową co roku, za kolejny okres ubezpieczenia. Stąd też nie sposób uznać, iż nastąpiło przedawnienie roszczeń pozwanego oparciu o przepis art. 118 i następnych k.c.

Również drugi z zarzutów okazał się nieskuteczny. Sąd Okręgowy dostrzega, że niekiedy ważne względy społeczne wymagają, aby wierzytelność otrzymana od dłużnika świadczenie w sposób efektywny. Z uwagi na to, że potrącenie eliminuje taką możliwość, powodując umorzenie wzajemnych wierzytelności bez potrzeby realnego spełnienia świadczeń, ustawodawca zdecydował się określić wierzytelności, które nie mogą być umorzone przez potrącenie. Rozwiązanie to jest podyktowane potrzebą ochrony interesu wierzytela pasywnego, który musi poddać się skutkom skierowanego do niego oświadczenia drugiej strony o potrąceniu. Artykuł 505 k.c. wprowadza wyjątek od ogólnej zasady dopuszczalności umarzenia zobowiązań przez potrącenie i jako taki wymaga wykładni restryktywnej. I tak art. 505 pkt 3 k.c. wyłącza możliwość umorzenia przez potrącenie wierzytelności z czynów niedozwolonych. O zastosowaniu tego przepisu decyduje kryterium formalne, którym jest podstawa prawna zobowiązania: źródłem wierzytelności, która nie podlega potrąceniu, ma być czyn niedozwolony (wyrok SN z dnia 23 stycznia 2004 r., III CK 251/02, LEX nr 197447).

Powodowie twierdzą, iż przysługująca im jako konsumentom wierzytelność w stosunku do pozwanego wynikająca ze stosowania przez niego jako przedsiębiorcę niedozwolonych postanowień umownych, jako pochodząca z czynu niedozwolonego, nie podlega potrąceniu.

Poglądem taki nie zasługuje na aprobatę. Przepisy art. 385¹-385³ k.c., wprowadzają zakaz stosowania niedozwolonych postanowień umownych (klausul niedozwolonych) w obrocie konsumenckim. Regulacja ta ma charakter szczególny

w stosunku do tych przepisów art. 353¹ k.c., które ma powszechne zastosowanie do kształtowania przez kontrahentów treści umowy. Zamieszczenie w umowie takiej klauzuli nie prowadzi jednak do nieważności umowy zawartej przez podmiot profesjonalny z konsumentem, nie wywołuje żadnych innych sankcji prawnych, cywilnych czy karych, dlatego też nie może być bezkrytycznie w każdym przypadku uznane za czyn niedozwolony. Tym bardziej, że nie każde postanowienie umowy (lub wzorca umownego) zawartej z konsumentem podlega ocenie co do uznania go za klauzulę niedozwoloną. Przepis art. 385¹ § 1 k.c. nie dopuszcza bowiem możliwości uznania za klauzulę niedozwoloną postanowień uzgodnionych indywidualnie z konsumentem oraz postanowień określających jednoznacznie główne świadczenia stron. W tym kontekście w przedmiotowej sprawie należało dokonać oceny czy bezskuteczny zapis w umowie stron, który zrodził po stronie powodowej podstawę do żądania zwrotu świadczenia nienależnego należy zakwalifikować jako wywołane czynem niedozwolonym w rozumieniu art. 505 k.c. W ocenie Sądu Okręgowego tak nie jest. Podkreślić bowiem trzeba, że jako niedozwolone uznane zostało postanowienie umowne dotyczące, nie jak twierdzą powodowie obciążenia ich kosztami zabezpieczenia umowy kredytowej, ale doliczenie składki do kwoty kredytu w trybie podwyższenia bieżącego salda kredytowego, a w przypadku ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych do raty kredytu, gdyż pozwalało to na naliczanie odsetek od tych kwot na rzecz banku. Podkreślić należy, iż pozwany bank płacił za powodów jednorazowo, z własnych środków składki ubezpieczeniowe na rzecz ubezpieczyciela, a zatem spełniał za nich świadczenie wynikające z dobrowolnie i ważnie zawartej umowy ubezpieczenia. Powodowie natomiast mieli te składki ponosić w ratach miesięcznych. W tym stanie rzeczy mimo, że postanowienie zawarte we wzorcu umownym uznane zostało za niedozwolone nie można przyjąć, iż uzasadnionym jest stosowanie do niego przepisu art. 505 pkt 3 k.c.

Na koniec wskazać należy, że do zmiany orzeczenia nie mógł doprowadzić również zarzut naruszenia przepisu art. 207 § 6 k.p.c. poprzez umożliwienie przez sąd pełnomocnikowi pozwanego złożenia pisma datowanego na 15 maja 2014 roku, mimo że podnoszone w nim twierdzenia były spóźnione, jako że podniesione w nim twierdzenia, ani też dołączone do niego dokumenty w żaden sposób nie wpłynęły na rozstrzygnięcie w sprawie.

Mając powyższe na względzie Sąd Odwoławczy w oparciu o przepis art. 385 k.p.c. oddalił apelację powodów.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono zgodnie regułą odpowiedzialności za wyniki postępowania wyrażoną w przepisie art. 98 k.p.c. oraz na podstawie § 12 ust 1 pkt 1 w związku z § 6 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2005r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity DZ.U. z 2013r. poz. 490).

D.. SSR Anna Dulcka SSO Agnieszka Bednarek-Moraś SSO Agnieszka Tarasiuk-Tkaczuk